

ДО ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Олександр Віталійович ГРЕЧКО,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*
<https://orcid.org/0009-0008-2461-8506>

Дослідження юридичної відповідальності суб'єктів протидії корупції є важливим з цілої низки причин. Так, юридична відповідальність є основою законності та справедливості в суспільстві. Наявність невідвортної юридичної відповідальності суб'єктів протидії корупції тісно пов'язана з посиленням довіри громадян до владних структур, а також стимулюванням суб'єктів протидії корупції дотримуватися закону та етичних стандартів у повсякденній діяльності, запобіганням незаконному збагаченню суб'єктів протидії корупції через корупційні схеми, відмивання грошей та інші правопорушення.

З метою більш глибокого розгляду феномену юридичної відповідальності нами була здійснена спроба встановлення взаємозв'язку між останньою та моральною відповідальністю.

В. Веклич зауважує, що потрібно «презюмувати базисний характер відповідальності моральної щодо юридичної (як взаємодоповнювального елемента)» [1, с. 23].

На наше глибоке переконання, юридична відповідальність у якості необхідних елементів (окрім вже наведених) має передбачати такі складники: по-перше, це чітко окреслений стан суспільних відносин як мета і результат застосування розглядуваного інструменту, за якого дотримання норм права індивідуалізованими суб'єктами суспільних відносин є об'єктивно оптимальним щодо них як учасників суспільних відносин, передбачаючи наявність імперативу щодо неприпустимості порушення згаданих норм; по-друге, це суб'єктивне сприйняття учасниками суспільних відносин порушення норм права як неприпустимого для себе (у міжособистісних стосунках різних рівнів і відносинах, які виникають між особою та державою).

Важливість адміністративної відповідальності полягає в тому, що вона дозволяє швидко реагувати на правопорушення та вживати відповідних заходів без довготривалих судових процедур. Це забезпечує певний рівень відповідальності та запобігає безкарності серед тих, хто схильний до корупційних дій на низовому рівні.

Порядок притягнення винних до кримінальної відповідальності детально регламентований та визначається кримінальним, кримінально-процесуальним і кримінально-виконавчим законодавством.

Адміністративна відповідальність посадових осіб антикорупційних і правоохоронних органів як суб'єктів протидії корупції є особливим видом адміністративної відповідальності, який характеризується застосуванням специфічних заходів до спеціально визначеного кола суб'єктів.

Адміністративна відповідальність посадових осіб правоохоронних органів як суб'єктів протидії корупції характеризується двома основними ознаками: а) спеціальним суб'єктним складом; б) обмеженим переліком фактичних підстав притягнення до адміністративної відповідальності, якими виступають адміністративні правопорушення. Так, в ст. 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачений вичерпний перелік випадків, коли посадові особи правоохоронних органів несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах [2].

У контексті цивільно-правової юридичної відповідальності, яку деякі науковці інколи називають відповідальністю за заподіяну шкоду (на наше переконання, будь-який вид юридичної відповідальності можна назвати відповідальністю за заподіяну шкоду, адже шкода може бути не лише матеріальною і може бути вчинена не лише проти фізичних осіб, але й проти держави), треба відзначити, що під цивільно-правовою відповідальністю загальних і спеціалізованих суб'єктів протидії корупції в науковій літературі пропонують розуміти позадоговірну цивільно-правову відповідальність за заподіяння майнової та немайнової шкоди протиправними діями (бездіяльністю) посадових осіб правоохоронних і спеціалізованих антикорупційних органів при здійсненні ними службових обов'язків [3, с. 5].

Дослідження чинного законодавства України, яке спрямоване на протидію корупції, дозволяє виокремити й проблеми в іншому аспекті. Так, вбачається, що визначені у таких поняттях, як «корупційне правопорушення», «правопорушення, пов'язане з корупцією» ознаки не завжди враховуються при виділенні із усієї сукупності правопорушень саме тих, які є чи повинні бути корупційними

На прикладі працівників поліції виділяють певні особливості дисциплінарної відповідальності суб'єктів протидії корупції за вчинення корупційних правопорушень: особлива соціальна, економічна та політична небезпечність вчиненого правопорушення; наявність спеціального порядку реалізації дисциплінарного провадження, який здійснюється спеціально уповноваженими суб'єктами; ініціатором проведення службового розслідування щодо корупційного правопорушення можуть бути звичайні громадяни – викривачі; важливу роль у притягненні поліцейського до дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень відіграє громадськість [4, с. 17].

Так, на основі аналізу законодавства та практики його застосування було визначено, що ефективний механізм вжиття заходів щодо осіб, що винні в корупційних діях, грає ключову роль у забезпеченні правопорядку та відновленні довіри громадян до владних структур. Наявність невідворотної юридичної відповідальності суб'єктів протидії корупції тісно пов'язана з посиленням довіри громадян до владних структур, а також стимулюванням суб'єктів протидії корупції дотримуватися закону та етичних стандартів у повсякденній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Веклич В. О. Юридична відповідальність посадових осіб правоохоронних органів як суб'єктів боротьби з корупцією в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2017. Вип. 79. С. 21-26.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Муравський В. Ф. Цивільно-правова відповідальність за шкоду, вчинену правоохоронними органами. Київ, 2016.
4. Методичні рекомендації щодо організації роботи із запобігання корупції юридичних осіб, що належать до сфери управління МВС / [Фодчук А. Б., Романюк П. І., Бортник С. М. та інш.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Київ : Держ. підприємство "ІНФОТЕХ", 2019. - 90 с.